

~~H. Salko~~
H. Dobrosław Krejčí

RAKOUSKÉ
PRÁVO OBLIGAČNÍ

ČÁST ZVLÁŠTNÍ

dle přednášek

P. PROF. DR. STUPECKÉHO

r. 1889.

~~H. Salko~~

~~abraham j...~~

Smlouva nájemní (Bestandvertrag I hl. 25 §§ 1090-1121)

Smlouva nájemní jest smlouva, kterouž jedna strana - pronájemník (Bestandgeber) - straně druhé - nájemníka - Bestandnehmer - věc nebo právo nějaké za určitou záplatu v dočasné užívání propůjčuje.

Podstatné kusy této smlouvy jsou tedy následující:

1) Propůjčení nějaké věci nebo nějakého práva v užívání. V § 1090 mluví se jen o užívání věci nezuživatelné, avšak mohou býti i věci zuživatelné předmětem smlouvy nájemní, pokud jen se poskytují v užívání takové, kterým se nezužijí. Je rovněž i práva mohou býti předmětem smlouvy nájemní patrně jest z § 1093. Po smyslu § 1090 sluší za to míti, že jen taková práva mohou býti předmětem smlouvy nájemní, která z kvality vykonávání dopouštějí a rozumí se vykonávání osobou jinou.

2) Užívání musí býti jen dočasné, není ale potřeba, aby čas napřed byl vyměřen. K § 1090 slova „auf eine gewisse Zeit“ srovnej § 1116.

3) Uplata záložeti může v penězích nebo jiných zástuhitelných věcech, zejména v plodinách. Kdyby však záležela v poměrné části užítku, nebyla by tu již smlouva ná-

jemní, nýbrž smlouva společenská (colonia partiaria anebo a metà) úplata může být ustanovena tak, jako cena tr-
hová, zejména může ustanovení její zústaveno být i o sobě
třetí § 1092.

Občanský zákon rozuznává smlouvu nájemní (Miet-
vertrag) a pachtovní (Pachtvertrag) podle toho, může-li se
věci v nájem dání bez dalšího rozdělování užívati anebo
jeli k užívání potřebi pilnosti a přičinění § 1091. Nezá-
leží však na tom, jak věci podle hospodářského určení její-
ho se užívá, nýbrž na tom, k jakému užívání se poskytuje,
jestliže poskytuje se k užívání, k vili němuž věci rozdělova-
ní není potřebi, tedy k pouhému užívání (uži) anebo k
užívání, k němuž pilnosti a přičinění potřebi jest tj. k
dobývání užiteků (frui) [Týž pozemek na př. jednou pro-
najme se k osetí obilím a pod, podruhé lesaři, aby na něm
pracoval: poprvé byl tu pacht, podruhé nájem].

Byly-li pronajaty rozličné věci co celek, rozhoduje o po-
vaze smlouvy způsob užívání, k němuž jest propůjčena věc
hlavní § 1091.

Rozdílné uvedení má velkou praktickou důležitost a jeví
se zejména:

- 1) ve přičině povinnosti k udržování věci § 1096.
- 2) ve přičině břemena a dání na věci ležících § 1099.
- 3) ve přičině zákonného zástavního práva pronajímatele
wa § 1101.

4) ve přičině remise nájemního § 1105.

5) ve přičině obnovy (relocatio tacita) mlčky učinění § 1115

6) ve přičině lhůty výpovědi.

Učinění smlouvy nájemní nerychlová se zvláštní
formy, smlouva příjele k místu, když strany usnesou se o
podstatné kusy smlouvy, o věc a o cenu § 1094. Připomenouti
jest, že majata může být i věc, kteráž jest vlastnickými ná-
jemníka, dává-li se totiž v takové užívání, jakéž mu přes-
to, že jest vlastníkem, následkem obmezujícího práva o-
by třetí nepřiblíží.

Jestliže práva nájemná zapiší se do knihy pozemkové, na-
bude závazek pronájemní povahu závazku realního, posti-
hujícího každého vlastníka pronajaté věci, nebo jak praví
zákon, pokládáno bude právo nájemcovo za právo věcné
§ 1095. Výnimkou musí nájemník, zehož právo jest zapsá-
no ustoupiti tomu, kdo nemovitosti nabyl exekucí Dřezbou
(§ 1121) anebo z konkursní podstaty prodejem třeba z ruky
§ 23 konkursního řádu.

Práva a povinnosti stran jsou tyto:

1) Pronájemník jest povinen skutkovou možností užívá-
ní pronajateho předmětu nájemníkoví opatrovati a spravo-
vati (gewährleisten §§ 1096, 922, 1105) Věc pronajateho mu-
sí tedy přelevněti ve stavu k užívání způsobilému odeslati
a ve stavu takovém ji na své útraty udržovati.

Výnimkou má při smlouvě pachtovní obvyčejné správy na

staveních hospodářských pachtů sámr opatřiti, pokud opatření byti mohou materiální a službami ze statku pachtovaného § 1096.

Potřebu správek má nájemník pronajímeči oznámiti (§ 1096 in fine); opatří-li správy sámr, může pohledávati náhradu učiněného nákladu nutného neb užitečného jako jednatel bez příkazu, musí však žalovati nejdéle do 6 měsíců od navrácení věci § 1097

Břemena a dávky z předmětu pronajaté ho plynoucí nájemní má, není-li zvláštní úmluva, při nájmu vuzším smyslu pronajímatel; (co se tkne činžovního groše, sluší upozorniti, že není to dávka z věci pronajaté, nýbrž dávka nájemníka postihujícího). Při pachtu záleží na tom, jest pacht rozpočtový (Pachtung nach einem Auschlage) anebo úhrnkový (in Pausch und Bogen 1099). Při pachtu rozpočtovém t. j. úhrnkovém, kdež pachtovné vyměřeno jest na základě výnosnosti vypočtené porovnáním užtků z jednotlivých rubrik a dávek a břemen, jest pachtýř postihován, případnou tedy na pachtýře jenta břemena, jest při dotčení rozpočtu z užtků byla odečtena, aneb zpravují se pouze z plodů a nikoliv z pozemku. Těmito poště dotčeními břemeny rozumí se dávky z výroby a zařízení plodin, nerozumí se desátek, dávky úhrnkové, ježto zpravují se v plodech, ale z pozemku a nikoli z plodů § 1095. Při pachtu úhrnkovém případnou na pachtýře všechna břemena kromě břemen

1099

hypotekárních § 1099. Ubytování vojska jest břemeno vedle § 8 zákona ze dne 11. června 1879 č. 93 ř. z. spojené s drženími těch kterých místnosti, tedy rovněž břemeno pozemek postihující, padne tedy osšem na pachtýře při pachtu úhrnkovém. Ubytování nepřátelského vojska nelze posuzovati dle obdoby ubytování vojska domácího. Praxis nejvyššího soudu zcela správně stavi na rovněž zkrácení pachtýře tím způsobem se zkrácením užtků neodolatelnou elementárního dou (1104.)

2). Nájemník má právo věci najaté počas úmluvy vedle smlouvy užívati resp. užtky z ní bráti. Není-li způsob užívání smlouvou vymezen, rozumí se užívání hospodářskému určení věci přiměřené a pronajímečku neškodné. Povinen věci užívati nájemník není; osšem sluší na myšliti, že neuvívání podle okolností může býti zlíjným užíváním (srovnej nález v Právníku ř. 1877 str. 122, k tomu § 14 cis. nařízení o řízení ve věcech nájemních). Nájemník může dáti věc v podnájem, ač není-li mu to výslovně zapovězeno a může-li se to státi bez újmy vlastníkovy. Pronajímečk nesmí nájemníka v užívání rušiti (1096). Proto nemůže však nájemník brániti pronajímečk přístup do pronajatých místnosti za účelem dohledu na stav věci nebo převádění cizích lidí za účelem dalšího pronajeti, pokud děje se způsobem nájemníka neobtěžujícího. (§ 1096 ob. zák. a § 14 cit. nař. cis. st. nález č. 6217 J. U. W.)

Nájemník povinen jest:

1) Platiti nájemné a sice, jeli nájem na rok neb více let, v pololetních lhůtách dekurzivních, jeli nájem na dobu kratší, po projití nájemů (§ 1100). Mohou se však umluvit i lhůty jiné a placení napřed a může se umluva taková státi i mlčky, když jsou na př. v tom kterém místě v obec lhůty jiné a placení napřed a obě strany vykloš' dotčenou znají; takléž lze nájemné zaplatiti i na více lhůt napřed. K ochraně věřitelů hypotekérních ustanovuje však § 1102, že nájemník nemůže naproti nim namítati, že více napřed zaplatil, než jednu lhůtu. Pluší za to mluví, že lhůta tu má nemá není lhůta, jakou si strany právě umluvíly, nýbrž že nemůže býti delší, než jest lhůta zákonná. § 1100.

Poznámka knihovní v § 1102 zmíněná místa již nemá § 20 lid b. Knih. zák. Nájemné musí se zapraviti i tenkrát, když nájemník věci najaté užívati nemohl anebo žádných plodů dobytí nemohl, pokud nebylo to jen vinou pronajímatelovou. Výnimka nastává jen v případě nehod kromě byřijných, které nepřihodily se v osobě nájemníkově, jako požár, válka, a pod (§§ 1104-1108). Jestliže pro takovou nehodu nájemník věci najaté naprosto nemohl užiti, není povinen platiti žádného nájemného (§ 1104), resp. může žádati poměrné slevy nájemního (§ 1105). Pachtýř nemohl-li pro takovou nehodu žádných užitek dobytí, není povinen pachtovné platiti, jestli že však užitek jen kleoty, může žádati slevu jen pokud

(arch 1.

jinak č 8193).

Konkurs Upadne-li nájemník v konkurs, může ustoupiti klerd-
koliv strana; v tomto případě musí ale dáti náležitou výpověď § 23. Konk. řadu.

Občanský zákon uvádí:

1120+21 4) zřízení věci; avšak zřízením věci pronajaté smlouva ná-
jemní se neztuší, v §§ 1120 a 1121 nic takového se neustanovuje a marg. rubrika pravidla právního neobsahuje. Navíc vlastník neustupuje ovšem v závazek pronájemníku (nejsou-li práva nájemní v knihách zapsána) on soudí, když mu věc byla ode-
ydána, necht' si již knihovně nebo jenom fyzicky, nájemníka z věci vypuditi může, neboť k jeho žalobě vlastnické resp. publicianské nemůže se tento chrániti námitkou z obli-
gačního poměru svého k auktorovi. Zákon obmezuje jenom nového vlastníka v tom směru, že musí dáti nájemníku výpověď. Pronájemník i když věc zcizil v závazku zůstává a „nemůže-li poskytnouti dalšího užívání“ musí nahraditi interese, jak v § 1120 na konci výslovně se uvádá.

Jestliže pronajímatel nicméně opatří, aby nájemník věci dále užívati mohl, musí tento také se své strany na dále své ~~kontrakční~~ povinnosti zříci plniti a náhod, jakoly v případnosti změny ve vlastnictví také nájemník výpověď dáti mohl, jest zajištěn výhuj. Nemůže tu býti řeči o rozšíře-
ní předpisů § 1120 na nájemníka, neboť nájemníku poskytl by se tím jista výhoda, kdežto § 1120 ustanovením

o výpovědi neposkytuje nijaké výhody, nýbrž stanoví jisté
obmezení pro nového vlastníka; jiné pak spory pro náhled
řečníků nikterak majiti nelze.

Smlouva námezdní

(Lohnvertrag I hl. 26 §§ 1151-1153, 1172, 1173)

Smlouva námezdní jest smlouva, kterou se zavazuje jedna
strana ku konání jisté služby nebo k vykonání jisté hodila
a druhá strana za to k jisté záplátě § 1151. Předmětem
smlouvy námezdní jest tedy vždy konání jisté práce, ale
může jím býti ve způsobu dvoji buď

1) čili smlouva ku konání jisté práce sama o sobě,
strana pracovní svou sílu vůli druhé strany v určitých me-
zích podrobuje, zavazuje se podle vůle její ku kterou práci
konati. Smlouva námezdní toho způsobu jest smlouva slu-
žební (Dienstvertrag, locatio conductio operarii), buď

2) čili smlouva k určitému výsledku práce k urči-
tému dílu, pracovník slibuje jistý výsledek práce své. Smlou-
va námezdní tohoto způsobu jest smlouva o dílo (Werkver-
trag, locatio conductio operis).

Občanský zákoník dobře rozlišává obojí ty smlouvy,
avšak ustanovení k jedné a druhé hledící ve hlavě 26 nepři-
hodně smísil, i potřebí je rozlišiti.

Při obojí smlouvě za práci jedné strany se strany dru-
hé záplata se slibuje. Podle § 1151 záplata záležiti má v penězích.

Jestliže však nezáleží v penězích, nýbrž v jiných věcech nebo
v službě jisté, sluší vedle § 1173 dotčenou smlouvu vedle
týchž pravidel posuzovati jako smlouvu námezdní, takže
řečníká náležitost' v § 1151 vytkená významu nemá a jin-
á platba historickou důležitostí v právu římském se vysvětlují.

zaplata *vyvěsti* *smlouva* *zákona*
Kdyby však záplata záležela v podílu ze zisku, byla by tu
smlouva společenská. Záplata vyvěřena býti může smlou-
vou stran nebo souboj po zákonu ustanovenou; nebyla-
li vyvěřena, má se rozuměti záplata přiměřená a v peně-
zích, již vyvěřiti soud §§ 1151, 1152.

I Smlouva služební.

Předmětem jejími mohou býti práce nejnižšího dru-
hu, od nejjednodušších výkonů síly fyzické až do prací vě-
deckých a uměleckých i mohou býti smlouveny práce spe-
cifiicky určité nebo genericky více méně široce vymezené.
Podle způsobu smluvených prací lze pak rozlišovati ně-
které zvláštní útvary (~~smlouvy o práci~~) smlouvy služeb-
ní, jež dílem zvláštními pravidly jsou spořádány zepře-
na:

- 1). smlouvy služební s obchodními pomocníky.
(Handlungsgehilfen). Ty sluší posuzovati vedle obchodního
práva, poprvé vedle čl. 57-65 obchodního zákona, pod-
ruze teprve vedle občanského zákoníka. Pro smlouvy s ob-
chodními pomocníky, kteří náležejí k živnostenskému
personálu pomocnímu (gewerbliches Hilfspersonal) ve

smyslu řádu živnostenského (§ 73 ř. živn.) platí iřak, pokud obchodní zákoník nic jiného neustanovuje, předpisy živnostenského řádu o pomocném personálu živnostenském (§§ 92, 72 ř. živn.).

2) Smlouvy s živnostenským personálem pomocným, jenž nenáleží k obchodním pomocníkům pořádatelů jsou v živnostenském řádu (§ 92 a následující) a podpůrně, pokud není předpisů zvláštních, platí ustanovení občanského zákoníka § 72 ř. živn.

3) Smlouvy s horními úředníky a dělníky. O těch ustanovuje horní zákon ve hl. IX (§§ 200-209) a podpůrně platí ustanovení občanského zákoníka (§ 2. hor. zák. a čl V lit b) vyhláš. patentu k živn. řádu.

4) Smlouvy čeledínské. Upraveny jsou zvláštními řády čeledínskými, k nimž § 1172 obč. zák. odkazuje. Uvedeny jsou v Manzově a Gallerově vyd. obč. zák. při § 1172 ob. z.

Strany zvláštních ustanovení platících pro tyto smlouvy odkázaly důžno na výklady o právu obchod. o právu správním a o právu horním. Občanský zákon upravuje smlouvy služební takto:

Co se tkve způsobilosti stran upozorniti jest na výminku, jež pro nedospělé poručence ustanovuje § 246 obč. zák. Formy zvláštní k smlouvě této se nevyhledává. Povinnosti stran jsou zkrátka následující:

1) Objednaný jest povinen, práce způsobu umluve-

ného a v mezích umluvených podle nařízení mu daných konati, i jest práv zřehli k jeho nedopatření (§§ 1151 1294, 1295, 1299 obč. z. Kdyby pro náhodu, která se nedála v osobě objednatelově, nemohl práce konati, není povinen náhradou, ale nemůže také nějaké mzdy pohledávati § 1160 obč. z. Podle okolností by taková nahodilá nemožnost umluvené práce konati, mohla býti ve smyslu § 1160 „pořádnou příčinou“ k propuštění pracovníkově).

Kdyby vinou objednatelovou nebo pro náhodu, která se nastýkla v osobě objednatelově, objednaný práce nemohl konati, měl by právo na „přiměřenou náhradu“ (§ 1155 „angemessene Entschädigung“) tj. po zásadě příslušela by mu celá záplata, avšak z důvodů shůšnosti i z hledem k možnosti zpeněžení může si by pracovní dopouští zákon přiměřené snížení záplaty umluvené. Kdyby tedy objednaný bez své viny jiné práce byl nenalezl, slušelo by mu zajiště celou mzdu přičkrousti. Mylné jest mínění (Schreiber), jakoby při náhodě, jež nastýkla se v osobě objednatelově slušelo rozvažovati, zda přihodila se hned z počátku a při početi práce zmařila, kde by objednanému příslušela „přiměřená náhrada“, či přihodila-li se náhoda teprve mezi práci a pokračování její přetrhla, kde by objednanému žádne náhrady nemělo se dostati. Nebot §§ 1155 a 1160 obč. zák. nevyžadují se k takovému rozdílu, nýbrž, když § 1155 byl ustanovil o

1160

1155

o náhodě, jež přihodila se v osobě objednatelově, § 1160 obra-
ci se k náhodám jiným, jež nepřihodily se v osobě ob-
jednatelově.

2). Objednatel jest povinen za platiti mzdu §§ 1151,
1152. Mzda může býti upravena pro celý čas umluvený
nebo podle jistých jednotek, nebo časových nebo jedno-
tek výkonných (počet kusů, prostorové míry na př. ze ku-
bických metr uvedené stavby a pod.) Mění-li jiné umlu-
vy (jež rozumí se taklikž mlčky státi se může), nále-
ží mzdu platiti po dokonání práce § 1156. Koná-li se
ižak práce v jistých odstavcích času nebo díla nemu-
sí objednaný vyčkati dokonání práce, nýbrž může žá-
dati mzdu po částkách vykonané práce průměrných.

56 § 1156. Prodlí-li objednatel s placením, bude povinen úro-
kem z prodlení §§ 1154, 1333 obz. zák., dvorský dekrét ze
dne 18 ledna 1842 č 592 ob. zák. soudních. Nemůže-li
objednaný v práci částečně již vykonané pro náhoditou
těžkážku pokračovati, může žádati částku mzdy při-
měrnou práci vykonané, ač jeli tato (jakž pravidelně
bude) dílná arg. § 1162.

Zálohová Na výlohy hotové, jichž objednaný ne se mrazil, má
mu objednatel zálohu poskytnouti, a založil-li se objedna-
ný, má mu je nahraditi hned objednatel, nikoliv teprve
se mrazil § 1156.

Objednatel povinen jest objednanému nahraditi škodu,

kteřouž utrpěl jeho i novu.

Poměr služební se zrušuje:

1). projitím ustanoveného času § 1160. Čas osím sta-
noviti se může neboli do určitého dne nebo podle počtu
jednotek časových, nýbrž i podle jistých skutečností nebo
dějiv na př. do ukončení žní. Mění-li čas ustanoven, mii-
že se umluviti výpověď, a důležno mii v na mysli, že
umluva taková zřetelem k místní vyklosti také mlčky
(§ 863) státi se může. Mění-li výpověď umluvena, sluší
mii v to, že jedna i druhá strana každou chvíli od-
stoupiti a poměr služební zrušiti může.

2). Jednostranným odstoupením (jedné nebo obu-
hé strany) před projitím ustanoveného času z porádné
příčiny („rechí mässiger Grund“) § 1160. Jeli tu pořádná
příčina má ži soudce.

3) smatí objednaného § 1162

I Smlouva o dílo.

Dílem rozumí se i veliký výsledek práce, nikoli jen vyrobe-
ná věc hmotná. Dílo (opus) jest rovněž n. př. dopravou o-
soby nebo věci na jiné místo, provedení hudební skladby
a pod. Jeli o vyrobění věci hmotné, má se vedle § 1158
v pochybnosti pokládati, že jest tu smlouva trhavá, jestli-
že objednaný také látku dá, a jestliže objednatel látku dá,
že jest tu smlouva námezdní (smlouva o dílo) Ale jen
v pochybnosti: nerozhoduje tedy prostě o povaze smlouvy

skutečnost, že ta či ona strana dala látku, i může tu být smlouva o dílo, třeba objednaný i látku ku svému dílu poskytl. K tomu také ustanovení první věty § 1157 ukazuje. Rozhodnutí zejména podle obsahu smlouvy sluší učiniti a k tomu hleděti, oč stranám popředně šlo, zdali o provedení jisté práce či o zjednání jisté věci. Objednání podobizny u jistého malíře nebo objednání stroje, jenž se dle zvláštních ~~úkolů~~ udajův objednatelových zhotoviti má, bude beze vši pochybnosti smlouvou o dílo, třeba malíř nebo továrník potřebný material dal sám, nebo nejde tu tak o „přepuštění věci“ (§ 1053) jako o „zhotovení jistého díla“ (§ 1151).

O smlouvě dovozní (Frachtvertrag), která zavazuje k dopravě zboží z místa jednoho na jiné jest po své podstatě smlouvou o dílo, jsou ustanovení v obchodním zákoně ve čl. 391-419, a o dovozních smlouvách železnic zvláště ve čl. 421-431. O jejich obsahu a obořu platnosti je jejich pojednáno bude ve čteních o právu obchodním.

V občanském zákoníku smlouva o dílo takto je upravena: Formy zvláštní k jednání jejímu se nevyhledává. Povinnosti obou stran jsou následující:

Objednaný jest povinen objednateli varovati, kdyby mu dal látku, která se k náležitému zhotovení práce nehodí. Nučím-li tak, a dílo bude profukto ne-

vhodnost látky vadné, bude objednaný povinen náhradou škody § 1157 a k tomu § 1299. Na smlouvě záleží mluví objednaný dílo dotčeni sám vykonati či může-li pomoci k tomu užiti či vykonání práce dokonce i jinému svěřiti. Ovšem v té příčině netoliko k výslednému zjednání hleděti jest, nýbrž i k tomu, co z okolnosti na živo vychází jakožto mlčky umluvené. Mění-li jinak výslovně nebo mlčky ustanoveno, má objednaný dílo sám vykonati a jen „unter dringenden Umständen“ smí je svěřiti osobě jiné, kdež pak odpovídá zavinou zvalení (culpa in eligendo) (§§ 1161, 1315).

Objednaný má dílo dotčeni řádně a včas provésti. Má-li dílo vady podstatné, totiž takové, které „das Werk zum Gebrauche untauglich machen“ anebo vady takové, které „der ausdrücklichen Bedingung zuwider laufen“, může objednatel buď

- a) od smlouvy pustiti buď
- b) žádati napravění vad buď
- c) žádati „angemessene Schadloshaltung“ tj. přiměřené slevění mzdy.

Má-li dílo vady jiné, jež ani nejsou podstatné ani neodporují výslovně umluvené může objednatel žádati buď

- a) napravění týchž vad anebo
- b) přiměřené slevění mzdy § 1153.

Sporné jest, platí-li také tu lhůta v § 33 obč. zák. vy-

měřená. Dlužno za to mítí je nikoliv. neboť vyžaduje se k nárokům v § 932 ustanoveným, a na jiné nároky jakéž § 1153 ustanovuje obdobně nelze přenášeti ji.

Opozdili se objednaný s dílem svou vinou přes ustanovený čas, sluší rozeznávat, jeli ustanovený čas, zur Leistungzeit § 1154 tj. jeli ujednání nebo z okolnosti patrné, že objednatel jen přesně v ustanovený čas splnit může (n. př. objednáni šatu k určité slavnosti), či není-li tak. V případy první prve objednatel plnění opožděné musí přiznati, nejbrž může ze odmlouvy upustiti (1154) a všem náhradu škody pohledávati. V případy druhé nemusí plnění opožděné odmítnouti, než toliko náhradu škody žádati. za opoždění nahodilo objednaný není práv, (1154), arci není-li jiné umlavy.

Jestliže látka anebo dílo z části neb zcela již hotové náhodou přijde v záhubu, postihne škoda vlastníka látky nebo díla § 1157. Dal-li tedy látka objednaný tel, musí i mzdu za práci vykonanou zaplatiti. Dal-li látka však objednaný nemůže ani za ni ani za svou práci pohledávati záplatu.

Objednatel jest povinen zaplatiti mzdu. § 1151, 1152. Platí tu též pravidla jako pro smlouvu služební. Jestliže vinou objednatelovou nebo pro náhodu, která v osobě jeho se přihodila s díla sejele, bude objednatel povinen objednanému k přiměřené náhradě § 1155. Rovněž jestliže z příčin

z kterých dokonání díla překáženo bude 1155, 1160. Podobně jako při smlouvě služební jest objednatel dále povinen na ^{zálohu} ^{na výdaje} výdaje jichž objednaný nebyl vzal na se, zálohu dále a, jestli že objednaný jej záložil, ihned mu výlohu tu makra diti § 1156. Objednatel jest práv ze škody, kterou svou vinou objednanému způsobil.

Poměri právní ze smlouvy této zaniká obaplným splněním, vykonáním díla a zaplacením jeho, a jinými skutečnostmi, jimiž obligacní poměry zanikají. Kromě toho zvláště uvěsti sluší:

- 1) jednostranné odstoupení jedné neb druhé strany z „pořádných příčin“ 1160.
- 2) smrt objednaného, byl-li smlouva učiněna se zřetelem na zvláštní způsobilost jeho a není-li tedy plnění objednaného jeho zastupitelu 1162.

Smlouva nakladatelská

Verlagsvertrag II d. 26hl. § 1164 - 1171.

Smlouva nakladatelská jest smlouva, kterouž autor díla literárního, hudebního nebo uměleckého anebo ten, kdo nastoupil v práva autorova, nakladateli právo k rozmnožení a rozšíření svého díla propůjčuje, kdežto nakladatel k tomu rozmnožení a rozšíření zároveň se zavazuje. § 1164, 1171.

Obyčjně umluvena bývá záplata (honorář); není

isak podstatnou § 1165.

Smlouva nakladatelská jest smlouva zvláštního druhu a sluší ji lišiti:

1) Od smlouvy, kteroužto se zcizuje právo autorské a kteráž zhuště takéž smlouvou nakladatelskou nazývána bývá, skutku isak jest smlouvou trhovou, měnnou, darovací atd. Nabývateľ práva autorského nemá povinnosti k rozmnožení a rozšíření díla; při smlouvě nakladatelské jest isak povinnost taková práve známou charakteristickou. V zákoně tato zjednotka vytknuta není, patrně se isak tím odpokládá § § 1165 - 1167 a 1170.

2) Od smlouvy, kterou se spisovatel zavazuje, že zpracuje dílo dle rozkhu mu předloženího; tu jest obyčejná smlouva námezdní § 1170.

3) Od smlouvy, kterou se nakladatelský knihkupec zavazuje, že rozšíří dílo pod firmou svou na účet autorova; tu jest smlouva námezdní.

Povinnosti stran

1) Spisovatel jest povinen dílo včas a ve způsobě umluveném nakladateli dodati § 1165. Když se tak nestane, může nakladatel od smlouvy ustoupiti a, by-li spisovateli provinění přičísti, může i náhradu škody žádati § 1166.

Spisovatel jest z toho práv, že nakladatel k rozmnožení díla má po § 1164 právo.

2) Nakladatel jest povinen dílo rozmnožiti a rozšířiti

ato v té formě, jak od spisovatele vyšlo, nejá opravnen ku změně § 1164.

Není-li nic umluveno, může jen jeden náklad, isak v libovolném počtu exemplářů uspořádati. Jeli počet exemplářů umluven, může jen tento počet vydati § 1167.

Otázkou výkladu více jest, může-li tento počet třeba ve více nákladech vydati či jen v jednom.

3) Kromě smlouvy zvláštní zůstává originál vlastnictvím toho, kdo dílo v náklad dává § 1164.

4) Před rozebráním nákladu nemůže spisovatel nový náklad ("Duplage") učiniti § 1164. Jest isak autor o dovoleno i před rozprodáním nákladu nové vydání se změnou v obsahu ("Ausgabe") uspořádati, jest isak povinen nakladateli za výtisky, jež má v zásobě, náhradu poskytnouti § 1168.

Smlouva nakladatelská se zrušuje

1) oboustranným splněním

2) smrtí autora, když dílo keprvé vytvořiti má. Dílo hotové musí dědicové dodati; § 1169 zrušen jest § 13 paten. ze dne 19 října 1846 č 992.

3) nahodilou záhubou díla. Vzaloli dílo záhubu u nakladatele aneb u autora, když nakladatel v čas ho neodebral, musí nakladatel honorář zaplatiti.

4) jednostranným odstoupením nakladatele, když

Dílo náležitě nebylo dodáno § 1165, 1166

Smlouva o společnosti

(Vertrag über eine Gemeinschaft der Güter, II D. 27 hl
§§ 1175 - 1216.

Smlouva o společnosti jest umluvené spojení více osob ku dosažení společného účelu prostředky majetkovými.

Definice v § 1175 podaná uplatňuje se pouze k společnosti nýdělkové, jakž také marginalní rubrika značí.

Podstatné znaky toho poměru jsou:

1) Spojení více osob a sice spojení, kteréž má za základ smlouvu. Tím se liší společnost od společenství více osob, kteréž postalo dědičným, náhodou (communio in cunctis), kteréžto nahodilé spojení může všem přijíti ve společnost, když podílův si smlouvu učiní.

2) Společný účel. Tento může býti majetkový a záleží buď již v prospěchu, jejž poskytuje společenství samo, buď v prospěchu, kterýž se jím teprve docíliti má na př. zisku, nýdělku, ochraně před škodou a t. d.

Může však býti i jakýkoliv jiný než majetkový: vědecký, obchodní atd. jen když jest dovolený § 26.

3) Prostředky majetkové mohou buď záležeti ve věcech a právech, v jejich držení a užívání, buď v činnosti společnicků § 1175.

Dle objemu prostředkův rozděluje se společnost všechn

statků (societas omnium bonorum) aneb jednotlivých statků a práv, neb jednotlivých druhů jejich § 1176 a 1177.

Praktický dosah předpisů občanského zákona ztenčen jest tím, že o společnostech, kteréž provozují obchody (míkoliv ale po doměch) a plati při tom daň v § 7 úvod. zák. Obch. zák. ustanovenou, platnost mají předpisy druhé a třetí knihy obchodního zákona. Z předpisů občanského zákona úplně pozbyly významu: § 1179, e 1201/druhá věta, pak ustanovení domněnky na konci § 1203, pak 1204, 1207 poslední věta, pak § 1214, 1216 obč. zákona. Grav. čl. 1. obchod. zák. - § 1196 zrušen jest zákonem ze dne 14 června 1868 č. 62. O společnostech hospodářských a výrobních plati zákon ze dne 9 dubna 1873 č. 90 ř. z. Pro společnosti k děláni hor a těžírství plati na hromě místě předpisy šesté hlavy horního zákona, občanský zákon plati podpůrně.

Zásady práva společnosti v občanském zákoně jsou tyto:

1) Ku zřízení smlouvy společnické vůbec zvláštní formy není potřebí; uplatňuje-li se však smlouva jediné k zrušení nynějšímu neb k budoucímu jest k platnosti její třeba, aby o tom, co společníci přinesli, zůstal se inventář § 1178.

2) Podstata zrušení společnického náleží jednotlivým

společníkům, kteří jsou tedy spoluvlastníky věci § 1183, 1192, 1203; mimo zvláštní smluvu náleží však toliko těm, kteří přeměnou vklady přispěli § 1183, 1192. Podílý jejich řídí se smlouvou; v pochybnosti budou ovšem v poměru jich vkladů.

Podílem svým může společník volně nakládati; společenství však na jiného přenášeti nemůže § 1196. Na ve- nek fondů společenský není se však jako jmění samostatné od ostatního jmění jednotlivých společníků oddělené § 1182, 1202, 1203.

Co se týče poměru společníků mezi sebou budiž uvedeno následující:

a) Kromě zvláštní smlouvy jest povinen každý spo- lečník do fondu společenského vklad učiniti a sice každý stejný § 1184

Vklad záležitosti může ve věcech i v právech, kteréž mohou se brát společným státi, buď toliko k účelům společenským v jistém měru nebo k požívání věnovány býti, avšak v příčině subjektu práva změna nastati směla § 1183.

Přenesou-li se do společnosti peníze, věci uživatelné nebo i neuzivatelné, avšak v peněžích vyceňné, vyslouží zákon domněnku, že stanou se společným.

Vklad svým společník povinen ani zvyšovati ani doplňovati § 1189. - Dále jsou všichni společníci bez

Obligační právo arch 4

ohledu na větší nebo menší podílý povinni ku společ- nému užítku rovnou měrou se přičiňovati § 1185. Zvláštní smlouvou může býti ustanoveno, že ten či onen společ- ník pouze svou prací přispívá má, a druhé strany mu- že býti ustanoveno, že ten či onen společník pouze vklad učinil a přičiňování ve věcech společenských se zobřezí má § 1183, 1187.

b) Každý společník žádati může náhradu za uči- něný náklad užitečný ve věcech společensky vynaložený (§ 837.) avšak odměny za své přičiňování vůbec pohledávati nemůže § 1185, 1193. Každý společník práv jest ze škod- livy, kterouž společností svou vinou způsobil a nemůže ji vyrovnati ujištěm, jež na jiné straně společnosti zjednal § 1191. Podnikl-li však společník svémocně jednání nové, vyrovnají se škoda a užitek z něhož jednání vzešlo § 1191. druhá věta

c). Společníku zapovězeno jest včelíki vedlejší pod- níknutí, které by společnosti bylo škodlivé § 1186.

d) Každý společník má právo účastenství ve věcech společenských § 1188, XX 833.

Rozhodnutí ve věcech řádného spravování a užívá- ní děje se většinou hlasů, jež se však nepočítají podle hlasů, nýbrž podle podílů § 1188, 833, 834, 835. Provozo- vání záležitosti společenských může však měřeno býti též jedním nebo několika společníky § 1190. (O jejich

postavení, jež se rovná plnoumocníku, viz § 1190 a §§ 837, 838, 1004, 1008-1013, 1198, 1020-1026.)

Jednotlivý společník nemá práva v jednáních, v záležitostech společenství, měkoho jiného sobě substituoval § 1186

e). Každý společník žádá-li může složení zvrubného, náležité příjmy a výdaje zahrnujícího účet závěrečného („Schlussrechnung“ v § 1199, smluvní jako souznačné v § 1200 klade se „vollständige Rechnung“) a má právo na poměrnou částku užítku, jakouž má na druhé straně hodil na ztrátě § 1198, 1193, 1197. Složení účtu a rozdělení zisku a ztráty žádá-li lze vůbec teprve po skončení záležitosti společenství. Provozu-jeli se obchod, který po několika let trvá a každý rok užítky přináší, lze obzvlášť žadati každý rok, ač-li to hlavněmu obchodu není na újmu § 1199. Společník může však smlouvou na sdělení pouhé bilance omezen býti anebo práva žadati předložení (zvrubných) účtů dokonce se vzdáti; dokáže-li však doložit společník, že v některém odvětví správy stal se podvod, může přesto jak za dobu minulou tak i pro budoucnost předložení úplného účtu žadati § 1200. Na své útraty může každý společník do knih společenství kdykoliv nahlížeti § 1199, když na konci „Rechnungen“ rozuměti jest účetní knihy a jejich doklady.

Zisk (1192) rozděluje se v poměru ku vkladům do

fondeu společenstvího § 1193, 1194. Může býti ustanoven i jiný poměr § 1195.

Podíl ze zisku, jaký připadne na společníka podle své svou práci přispívajícího ustanoví soud, není-li o tom úmluva. Ztráta rozdělí se kromě zvláštní úmluvy v tenž poměru jako zisk a společníci jenom práci přispívající na ztrátě neparticipují.

4) Jednání veškerých společníků vycházejí práva a závazky pro společnost § 1201, 1188, 833. Jednání jednoho společníka vycházejí práva a závazky jenom tehda, když bylo zněním společnosti předem a měli společník k němu moc (1201, 1190). Při tom shodně podotknouti, že společník, který věci společné bezpřímo mocí i bez odporu ostatních fakticky spravuje, za zpravovatele se pokládá. § 837, 1188.

Práv pro společnost nabytých nabývají jednotliví společníci pro parte podle poměru svých podílů § 1203. Takléž ze závazků spolkových práva jsou dle poměru svých podílů, ačť celým svým zněním. Ustanovení, jako jsou v čl. 113, 119, 121 obchod. zákona občanský zákon nemá.

5) Společnost se zrušuje:

- a) dosažením účtu, k němuž byla přizvána a rovněž když dosažení téhož účtu stane se nemožným § 1203
- b) ztrátou celé podstaty znění společenství § 1205

c) projitím času, na který společnost byla zříze-
na § 1205.

d) smrti jednoho společníka; jeli však společníků
více než dva, platí po zákonu daniemka, že se hrad
zavázali, že po smrti některého ve společnosti pokračo-
vati budou § 1207, 1211.

Dědic žádati může, aby se počty až do smrti zů-
stavily složitely, avšak má i sám se vypořádati se spo-
lečností (§ 1206.) Dědic může ostatní ku ustoupení
do společnosti zavázán býti, avšak až na dědice dědi-
cory závazek takový vložiti nelze § 1208.

není-li dědic plniti službu, ku níž se zůsta-
vitel společnosti zavázal, musí se podvoliti přiměřené
srážce ze svého podílu zůstávajícího § 1209
1193, 1192.

e) Když společnost nebyla zřízena na čas určitý,
může každý společník eho vůle dáti výpověď § 1212;
smlouvou na určitý čas uzavřenou před projitím ko-
ho času výpověditi může, když zemře neb vystoupi-
onem společník, na něhož provozování záležitosti spo-
lečenských nyní záleželo § 1211. Výpověď musí
se dáti létně nebo v nečas § 1212.

f) jednotlivý společník může býti vyhoštěn,
kdežto ostatní v společnosti trvají § 1210. Příčiny
jsou v §§ 1210 a 1189.

g) Po zrušení společnosti rozděli se zůstávající mezi spo-
lečníky dle poměru jejich podílů § 1216. Vše má se dě-
liti in natura; věci však, jichž naprosto anebo bez zna-
menitého zmenšení ceny rozdělití nelze, mají se soudní
dražbou prodati a docílená cena má se rozdělití § 1216,
§ 840-843.

Vystouplý aneb vyhoštěný společník nemusí se spoka-
jiti, by mu podíl jeho vyplacen byl v penězích; jinak
čl 131 obč. zák.

Ze závazků společnosti zůstane jednotlivý společník
i po zrušení společnosti resp. po svém vystoupení neb vy-
hoštění práv až do jejich pravidelného promlčení; jinak
čl 146 obč. zák.

Sázka a hra

(dle Wette §§ 1270, 1271, Dab Spiel 1272)

Při hře a sázce strany na vzájemní jistě plnění si slibují
pod podmínkou (kteráž) a sice jedna strana druhé vždy
pod podmínkou, kteráž jest opak podmínky, pod kterouž
samo jí slibuje, tak že plniti bude jen jedna strana a na-
stáním podmínky rozhodne se která. Zákon rozdílu mezi
hrou a sázkou neustanovuje; sluší tedy hleděti k tomu,
co ve smyslu obecné mluvy hrou a co sázkou jest.

Při hře bývá podmínkou výsledek jisté umluvené
činnosti za kterou příčinou od strany samé neb od osoby

triti předsezalé, kterýž následk záruce může buď na pouhé náhodě, buď na obratnosti osoby činné; buď na obou.

Při sázce bývá výminkou, že tvzení strany druhé se právním ukáže (§ 1270). Avšak i při sázce může se jednat o tvzení, jehož pravdivost neb nepravdivost činnosti strany osvědčiti se má.

Rozdíl nelze přitomě nyměřiti podle zevnějšího skutkového děje; a vlastně rozdíl jest v tom, že při hře slibují si strany pro zebavu nebo pro zisk, při sázce pak pro rozhodnutí sporu; odporující si tvzením svým ustanovují si pokutu nekumbeční. Intence stran jsou tu různé. Ostatně praktického rozdílu mezi hrou a sázkou není § 1272

Hra a sázka nesmí v sobě nic nedovoleného obsahovati, ani co do výminky ani co do plnění § 1271, 897, 698, 878. Zároveň jsou zejména všechny hry hazardní totiž takové, při nichž výhra a prohra nezávisí na obratnosti hráče, nýbrž pouze aneb aspoň hlavně na náhodě § 522 br. zák., dvorský dekret ze dne 16 října 1840 č. 469 sb. zák. soud., zák. ze dne 26 srpna 1841 čís. 558.

Při sázce jistá vědomost strany jedné, že tvzení její jest pravé, není plnění sázky na překážku, pakli by strana druhé nezakládala § 1270 druhá věta. Enu výhranou

že soudem pohledávati jen shleda, když na před byla složena § 1271. Avšak vácení výhray přece zapravené žádati nelze § 1271, 1432.

Smlouva o doživovním důchod.

(Leibrentenvertrag § 1284-1286.)

Smlouva o doživovním důchod jest smlouva, kterou jedna strana straně druhé za jistou záplatu se zavazuje, že jí anebo osobě třetí jí stí opětuji cí se dožijí po čas života jejího nebo života té třetí osoby plniti bude. § 1284, 1285-1287.

Povinnosti stran jsou:

1) Strana, která důchod pro sebe nebo pro někoho jiného vyhradila, povinna jest smlouvenou záplatu zaplatiti § 1284.

2) Strana druhá povinna jest plniti důchod slibený a sice není-li jiné úmluvy, má se plniti ve lhůtách čtvrtletních vždy na před § 1285. Povinnost tato přestane smrti osoby, na jejíž život důchod byl pojištěn. Převzet-li by oprávněný během lhůty, náleželo by zpojistatosti poměrnou část vříditi, pokud výsloně či mlčky jinak úmluveno není.

Důchod může býti však i více osobám dohr onady sliben a sice tím způsobem, že vždy po smrti jedné

pojistalé osoby celý důchod dále bráti mají.

Smlouva o pojištění proti škodě

(„Versicherungsvertrag“ §§ 1288 - 1291)

Smlouva o pojištění proti škodě jest smlouva, kterouž se jedna strana - pojišťovatel - straně druhé - pojištěnci - za určitou úplatu - premii - zavazuje, že jí nahradí jistou škodu, když jí bude své viny postizena podle § 1288.

1) Pojišťovatel slibuje náhradu možné a skutečné škody § 1288. Z pravidla jde pojištění na určitou sumu; suma ta představuje maximum eventuálně náhrady a bývá podle největšího možného objemu škody změřena podle ceny věci nebo pečí vydané.

Slib pojišťovatele není zárukou jenom na výmince, že škodlivá událost nastane; pročť třeba nastal případ největší možné škody na př. úplné záhuby věci, když škoda způsobená jest menší (na př. věc v ceně klesla), porinen bude pojišťovatel nicméně toliko K náhradě této škody, nikoliv K zaplacení celé pojištění ovšem. Z toho důvodu zjednálo by vícestraní pojištění celé škody pojištěnému jen více korealních dlužníků. Stanování pojišťovacích ústavů bývá však vícestraní pojištění obyčejně stran sankcí zakázáno, že jsou všecka aneb všechna pozdější pojištění ne-

Obliční právo arch 5

platna a zaplacení premie že propadají. Vícestranímu pojištění celé škody nastane se však mísi vícestraní pojištění toho způsobu, že celá škoda od více pojišťovatelů se K náhradě převezme tak, aby nahradil každý část.

Pojištění děje se z pravidla proti možné škodě budoucí, může však týkati se i škody nastalé. Věděl-li by však pojištěný o tom, že škoda již nastala, byla by smlouva neplatna § 1291. Rovněž byla by smlouva neplatna, když by pojišťovatel věděl, že není žádné nebezpečí škody.

2) Pojištění může se státi proti rozličným škodám, může se státi proti škodě určitého způsobu anebo proti všem škodám, kteréž jistý předmět slibovní mohl. Podle toho rozlišují se rozličné druhy pojišťovacích smluv, zejména pojištění transportní tj. zboží, které se rozvaží po vodě nebo po suchu; pojištění živelní (pojištění dobytka proti škodě pádem), pojištění zrcadel a d. pojištění úvěru (Creditversicherung), pojištění hypotekární pohledávek na př. nedostatečnosti dražebního podání, pak zájmování (Rückversicherung) totiž pojištění pojišťovatele proti nebezpečí, které mu z jistého pojištění hrozí. Nedovolení jest pojištění proti škodě, kteréž by někomu při nedovolení v jednání vyjiti mohla § 878.

Pravidlem bývá pojištění proti pozitivní škodě; při některých způsobech pojišťovacích zejména při jistých druhých transportních pojištění pojišťuje se i ušlý zisk.

3) Premie jest určitý plat, obvykle řídí se podle času, po který pojištění trvá.

U této vlastní smlouvy pojišťovací rozpravali i u jiného pojišťování vzájemně totiž spolčení se více osob za tím účelem, aby škody jistého způsobu, kteréž jednotlivci z nich postihnou, vespolek uhradili. Společníci takoví zapravují jisté příspěvky, jež navzájem též premie se nazývají; ty však mají povahu prísorní. Skutečný obnos náhrad na jisté období připadající se na společníky rozvrhne a kdo buď na ně premie doplatí, buď se jim z nich přebytečná částka ve způsobě dividendy vrátí.

Jinak bývá i toto pojištění zřízeno podobným způsobem.

Smlouva pojišťovací zvláštní formy nepřidává.

Vedle stanov pojišťovacích ustavení uzavírá se obvykle tím způsobem, že ten, jenž pojistiti se chce, učiní písemnou offerbu, v níž všechny pro pojišťovatele relevantní momenty obvykle zodpovědným položených otázek udá.

Příjme-li pojišťovatel tuto offerbu, vydá pojištěnému o smlouvě listinu tzv. polizi (Versicherungsschein)

Teprve vydáním této listiny stane se smlouva perfektní. Navzájem žádá se ale stanovami k perfekci i zaplacení premie.

Povinnosti Kontrahentů jsou následující:

1) Pojištěný jest povinen platiti premie § 1288; prodli-li s placením jest povinen náhradou úroků z prodlení; obvykle však stanoveno bývá, že pojištěný nemá práva na náhradu škody v době prodlení nastalé

2) Stane-li se škoda, má pojištěný, nezdrželi ho nějaká nepřímá překážka, pojišťovateli o tom dáti vědět a sice kromě jiných zvláštní, pokud oba v témž místě, ve třech dnech, jinak v tom čase, jehož potřebí jest, aby se mohlo dvakrát odpověděti § 1290, § 862 1. j. Druhou nejbližší poštou. Opomen-li pojištěný toho oznámení, nemůže pojištění surny žádati. Pojišťovatel jest povinen škodu toho kterého způsobu bez vinny pojištěného nastalou nahraditi. Náhodou škodlivou a objem škody má dokázati pojištěný, pojišťovatel jest vyhrazen důkaz, že škoda způsobena byla vinou pojištěného § 1290. Pojišťovací náhrada za shořelí stavení nesmí se ani postupem ani exekucí němu určiti zrovna zřízení shořelého stavení odmítni vedle dv. dekr. ze dne 18 července 1828 č. 2354. sb. z. s.; jinak jest nárok na náhradu postupitelný

Police legitimuje obyčejně k vybití sumy pojistě-
né. Povahy papírů na řád nebo au porteur police ne-
mívají; stanovami bývá obyčejně jista' pracklu sivi
lhvita ucena, ve které se náhrada žádati musí

Smlouva pojistovací zrušuje se zejména na pojistní čá-
su na něj uzavřena byla, ponínutím nebezpečí, proti
němuž měla pojistiti; jednostranným odstoupením,
jež kontrahentům na jisté případy vyhraženo bývá;
zejména má (právo) namnoze místo a zv. ristoino dj.
pojistění má právo, když nebezpečí, proti němuž po-
jistění čelilo ani nenastalo na př. když z převozu sešlo;
žádati navrácení zaplacené premie s jistou přirážkou.

Smlouva o pojistění na život

Smlouvou touto se jedna strana za jistou úplatu
zavazuje, že po smrti strany druhé nebo po smrti
osoby třetí straně druhé resp. jejím dědicům nebo
osobě od ní ustanovené jistou, napřed určitou su-
mu zaplatí.

Toto smlouva zvláštního druhu, již nelze
zahraditi do smlouvy o pojistění proti škodě, neboť
třebas pojistění na život namnoze mělo chrániti
proti nepřiznivým hospodářským následkům
předčasněho úmrtí, nejedná se tu přece veskrz o

náhradu škody. Sumu pojistěnou náleží platiti,
jakmile skutečnost, na kterou byla slibena, nastala
bez ohledu na to, jeli tu jaká škoda čili nic.

Právem se obojí smlouvy pro svou živnostenskou i hi-
storickou souvislost i v zákonech společnou termi-
nologii zahrnují, tak zejména čl 271 a násled. bez s' po-
chybnosti vztahují se i k pojistění na život.

Dále nelze také smlouvu tuto považovati za kožto
zápůjčku, neboť třebas pojistovatel zkládal svůj po-
čet na tom, aby suma pojistěná platy pojistěného byla
uhražena, neplatí přece tyto platy, nýbrž sumu po-
jistěnou.

Občanský zákoník k o této smlouvě zvláštní ustano-
vení nemá.

V příčině povinnosti kontrahentů rozhodným jest
obsah smlouvy, zejména bedy police a stanovy.

Připomenouti služeno, že zejména platné jest pojistění
ve prospěch osoby třetí. Osoba ta nabude práva zprave-
ním se strany pojistěného nebo pojistovatele § 1019,
1287

Police třeba věděti majiteli, mívá obyčejně po-
vahu pouze papírů legitimacního.

O následcích sebevraždy toho, na jehož život se po-
jistění stalo, obsahují stanovy asi veskrz výslovné usta-
novení. Podle základní zásady pojistovací a podle

úmyslu stran nemá záviseti porušením pojišťovatelů
 k placení sumy pojištění na volném činnu pojištění
 ho, tím však vyloučena toliko přičetná samovražda
 pojištěného, na protě tomu však samovražda ve stavu
 nepřičetném a samovražda osoby třetí (dlužníka),
 na jejíž život pojištění se stalo, jeví se zákonu jako
 jiné nahody; nalez nejv. s. Juristische Blätter z r 1840
 č 20.

Pojistil-li někdo svůj život ve prospěch osoby třetí,
 poskytl-li aktem něčím mezi živými a sume po-
 jištění nenáleží tedy do pojištění pojištěného
 U. G. W. č 5467

Rukojemství

Rukojemství jest smlouva, kterouž jedna strana
 straně druhé ku zjištění pohledávání jejího se zavazuje,
 že v příčině téhož pohledávání ji uspokojí, jestliže
 dlužník ho neoplatí § 1346

Jest tedy závezek rukojemský:

1) závezek smluvní; potřebí tedy prohlášení ru-
 kojemského věřiteli a přijetí téhož prohlášení se strany
 jeho, kteréž arci i mlčky státi se může; není tu tudíž
 závezek rukojemský v případech, kde po zákonu
 někdo za cizí dluh ručí resp. z cizího činnu právo
 všem může zákon ustanoviti v případech

latterých, že ručí jako rukojemě a pod. na př.
 § 1. zák. ze 12. července 1842 č 112. ř. z.

závezek
 akcessorní

2) závezek akcessorní; rukojemě nezavazuje
 se na místě dlužníka, jako při privativní in-
 teressi v § 1345 zmíněné, nýbrž vedle dlužníka
 hlavního co dlužník vedlejší.

Podle své povahy a svého účelu předpokládá
 závezek rukojemský závezek jiný a nemůže
 jíti dále, než závezek garancijní (§ 1346 „Befriedi-
 gung“ - in diviorum causam)

indivisorum
 causa
 nemni

Pokud by rukojemě podstoupil závezek dále
 sahající, nebyl by závezek jeho z té části již závez-
 kem rukojemským, nýbrž měl by povahu jinou.
 Na protě tomu může závezek rukojemův býti
 in causam leviorum vztahují se na př. na obnos
 menší, jea zvěroljím na další výmince nebo jea
 obmezen časem § 1353, 1356 a 1363.

1353

Závezek rukojemský jest

subordinární

3) závezek podpůrný (subsidiární). Rukoj-
 mě ručí věřiteli kromě dlužníka hlavního, ale
 teprve za ním. Věřitel musí prve pohledávku žá-
 dati na hlavního dlužníka, tímto znakem líší se
 rukojemství od principální kumulativní inter-
 esse, o kteréž zmínějí se § 1347. Podotknouti
 dlužno, že vedle § 1357, když někdo zaváže se jako

1357

rukojně a plátec ("als Bürge und Zahler") jest tu principální interese, věřitel může pohnat hlav- ního Dlužníka, nebo rukojně nebo oba dva zároveň. Ale zákon zařadil tento případ jako způsobilosti rukojemství a platí tu tudíž vstatk předpis o rukojemství, pokud zvlášť ještě nyloučny nejsou. (viz. dv. dek. ze 19. září 1837 č. 229).

odmůlky. Co se podmínek vzniku závazku rukojemské- ho dotýče, jest přední podmínkou všem závazk- ů jiných (§ 1346) a vice závazek platný (§ 1351) aby byl také žalovatelný, toho zásadně potřeby by ne- bylo, jina jest však otázka, zdaž naturální pohle- dávky v rak. právu uznane rukojemstvím poji- štěny býti mohou a k té otázce sluší nepochybně odporověděti záporně. Nepochybně na nedorozumnění ůi mnohých straněm spočívá ustanovení § 1352, z kter. kdo zaručil se za osobu, která pro osobní ne- způsobilost zavázati se nemohla, bude sám k plnění zaručenému zavázán, ať věděl o nezpůsobilosti čili neví, nemá ani postihu na nezpůsobilého § 1352, a 896.

Ozjištěny mohou býti rukojemstvím netoliko pohledávky peněžné, nýbrž i pohledávky měřicí k jinému plnění, pokud dle své povahy splnění od osoby jiné se doporučí; ostatně pro pohledávky, při

Obligacní právo arch 6

nichž jde o individuální splnění služníkovo, může též býti zřízeno rukojemství vztahující se tu patrně na věřitele- ro eventuální pohledávání interese pro nesplnění. Při po- hledávkách, ježto nečeli k plnění věci zastupitelných na větším díle smlouva rukojemská toto pohledávání zjisti- ti má.

Rukojemstvím zjistiť se mohou netoliko pohledáv- ky již pojistávající, nýbrž i pohledávky budoucí (§§ 1348, 1350, 1366.)

Zvláštní formy smlouva rukojemská nepřehlídá. Co se stane způsobilosti osobní, platí zásady všeobecné. Zvláš- ůních omezení jakož stanovilo P. C. Vellejanum a pozděj- ší nařízení císaře Justiniana, občanský zákoník nepřijal (§ 1349). Rybní řádu německého mohou platně podstupo- vati závazky rukojemské jen se svolením svého obchodníka § 11 patentu ze dne 28 června 1840 č. 451 (ob. zák. soud.) Obchod- ním Dohodcím (ma Klerům) jest za povězeno garučovati se za obchody, jež sprostředkovali (čl. 69 obch. zák. změněný, § 1. zák. ze dne 4 dubna 1875 č. 68.

Ověřování smlouvy rukojemské Dlužní o věsti násled- ůjící:

1) Co se stane porinnosti Dlužníkových rukojemých na proti věřiteli vůči rukojně věřiteli za pohledávání jeho do té míry, do které se byl zaručil (§ 1353 proti věta, kdež slovo „ausdrück- lich“ sluší bráti ve smyslu „zřejmě“). Jestliže státí mě Kde

za jistý dluh zkrátka jen se zavázal, dlužno mít za to, že
 ručí za závazek dlužníku v celém objemu jeho, zejména
 tedy za to, co dlužník následkem prodlení neb provi-
 něn nemůže plátni, rovněž, když zavázal se takto za
 dluh, o němž věděl, že jest úročný, ručí i za úrok (§ 1353
 druhá věta).

Věřitel však může na rukojmou pohledávati se-
 prve tehdy, když dlužník hlavní přes soudní nebo mi-
 nosoudní upomínání nezaplatil (§ 1355). Ani upo-
 mínání není potřeba, když hlavní dlužník upadl v
 konkurz, anebo když v čas placení není povědomo, kde
 se zdržuje (§ 1356).

Smlouvou může si položit rukojmí obmezení
 ještě dále. zejména může se zavázati jen pokud, po-
 kud by hlavní dlužník platiti nemohl (tj. *fedemuror
 indemnitas, Schadloshaltungsbürge, rukojmí za
 schodek*), tu musí věřitel hlavního dlužníka napřed žá-
 lovati a na něho právo věsti a seprve pro schodek na ru-
 kojmu nastupovati může kromě obou dotčených případ-
 ností (§ 1356), kdež ihned na rukojmu nastupovati
 může. Ustanovení § 1354 nemá již praktického upo-
 znání, poněvadž námitky tu zrušněné již ani dluž-
 ník činiti nemůže následkem ustanovení konkurz-
 ního řádu.

2) Věřitel jest naproti rukojmou povinen k dili-

genci u vymáhání svého dluhu, pokud by následkem
 nedbalosti své nedošel zaplacení od hlavního dlužníka,
 může se rukojmí námitkou ubrániti a, jestli že platil
 a při postihu následkem nedbalosti věřitelovy škoda-
 dě přišel, může se rukojmí na věřiteli hojiti: Zároveň
 tato podává se z § 1356, 1362, 1364 i 1353.

- 1356. U § 1356 ustanovuje se, že v obou zmíněných
 případech může se na rukojmí nastupovati, ačli se
 nemůže věřitel z nedbalosti viniti; v § 1362
 ustanovuje se, že rukojmí může na podrukojnou náhra-
 du škody žádati jen tehdy, když ji sobě sám svou vinou
 nezpůsobil; v § 1364 praví se na konci, že také věřitel
 práv jest rukojmou pokud, pokud rukojmí z váhavosti
 jeho u vymáhání dluhu v postihu náhrady škodu
 vezme; v § 1353 druhá věta podle svědeckých protokolů
 kompilací Komise má ten smysl, že věřitel na ru-
 kojmu jen ten úrok vymáhati může, kterýž při ná-
 ležití diligeni na hlavní dlužníku vymáhati ne-
 mohl.

Věřitel nesmí k ochraně rukojmou dále nařizeno, zavázati
 se za dluh zástavou pojištěný, že věřitel ku škodě
 jeho zástavy vzdáti se nemůže (§ 1360) tj. vzdání ta-
 kové bylo by nicméně platné, ale věřitel by by ru-
 kojmu práv z toho, kdyby při postihu škodu vzal.
 Zástavy zrušene seprve po zavázání rukojmou

může věřitel se vzdáti (§ 1360 a cont.). Při pomenou-
ti tu dlužnokež § 79 knih. řádu, vedle něhož rukoj-
imě o zápis zastavního práva věřiteli může něho za-
kročit může.

Rukojně, jenž za jistotu záležitosti ze zaručil, žá-
dali může, když záležitost kdž se skončí, aby stalo se
zúčtování a rukojemství se zrušilo § 1366. Patrně čí-
liti bude tento nárok rukojmů v na zúčtování a pro-
puštění proti věřiteli

Co se kuje poměru rukojmova k hlavnímu
dlužníkovi, vytknouli předkem dlužno, že rukojně,
jenž se zaručil s přivolením hlavního dlužníka mui-
že žádati od něho pojištění, když věřitel po dospělosti
dluhu s pohledáváním jeho otáčí (§ 1364). Podle § 1365
může rukojně ještě před dospělosti dluhu žádati na
dlužníkově pojištění, jeli se obává insolvence dlužní-
kovy anebo vzdálení se jeho zřízení, v němž občanský
zákon má platnost.

V § 1365 mění se quinky o tom, zdaž rukojně
zaručil se svíli dlužníkovou; sluší však nepochybně
ustanovení jeho rovněž o takovém rukojmou rozuměti.

Rukojně jenž dluh zaručený zaplatil, nestu puz
spoa lze v pohledávku věřitelovou se všemi právy vedlej-
šími a může se na dlužníkově hlavnímu postihem žá-
dati zaplacení § 1368. Důsledně může rukojně žádati

na věřiteli vydání veškerých pomůcek právních a prostřed-
ků zjišťovacích (§ 1358 druhá věta)

Rukojně jest však povinen brániti se věřiteli všemi
činmi právními, kterých hlavnímu dlužníkově přísluší,
jinak mohl by dlužník postihujícímu rukojmou všecky
námitky činiti, jež mu proti věřiteli příslušely a je chž
rukojně muižil (§ 1361)

Co se týče zrušení závazku rukojmova, poníž
sento závazek vsem tými způsobem, kterýmž resp. kte-
rýmž i jiní závazkové pomíjejí, jako zejména konfusi,
vzdáním se věřitelovým (§ 1363), propitím času (bylo
dáno na čas § 1363), trančímí atd.

Kromě toho zaniká závazek rukojmoukij:

1) pomutím hlavního dluhu, ať stalo se zdivo-
du jakéhokoliv; jest to prostý následek akcessorické
povahy rukojemství;

2) nevli závazek rukojmoukij pojištěn zastavou,
(na tom, jeli závazek zaručený zastavou pojištěn, ne-
záleží) pomuzi propitím 3 let od svatí rukojmouy,
když dluh zaručený v ten čas byl již dospělý, zotli-
že věřitel v té době dědici rukojmoukijch o zaplacení
žádel a nebo soudně mimosoudně neupomínal
(§ 1367)

Zákon má na zřeteli jen případ, že dluh hlavní
při svatí rukojmouy byl dospělý a na dědicích jeho

pohledáváno býti mohlo. Nebyl-li dluh při smrti rukoj-
nově dospělý, sluší patrně dotčení 3 leta počítati
od Dospělosti jeho. Dvor. dekretum ze dne 19 září 1837 č.
229 vysloveno, že závazek rukojně a plátee (dle § 1354)
smuto způsobem nepomijí.

Právní dlužná pojednání:

1) O spolurukojnosti. Toto jest tu tehdy, když
zaručilo se více rukojníkův za celý dluh. Podobně
ho prostře dluh jako beneficium divisionis na konské
práva spolurukojníkům neposkytuje (§ 1359.)

Rukojně, kterýž celý dluh zaplatil, může na
ostatních poměrnou náhradu pohledávati a sice od
každého rovný podíl, při čemž však jen solventní
rukojnové se počítají (§§ 1359, 1360). Lhostejno jest,
zaručilo-li se více rukojníkův, nebo každý zvlášť o
druhých třeba nevída, neboť § 1359 v té příčině ne-
rozeznává a jak protokoly redakční stvůrují rozegná-
vati nechce.

Propuštění některého rukojně se strany věřite-
le působí vůči proti věřiteli, ale nikoli proti ostatním
spolurukojníkům (§ 1363). Vzhledem k § 1360 bylo by
tu na snadě rozpravati toto ustanovení jen k rukojno-
vi, který byl se již prve aneb zároveň s ostatními zaru-
čil, ježto však § 1363 poskytuje regress bez ohledu na
to, zda ten který rukojně o rukojnosti jiných sedit

čili nic, sluší za to míti, že také v této příčině není
rozdílu.

Područovní
před-
nová

2) Područovní (Afterbürgschaft)
vzniká tehdy, když za závazek rukojníkův opět se
zaručil jiný rukojně (područovní, fideiussor suc-
cedaneus), kterýžto poměr nic zvláštního do sebe nemá.

3) Rukojnosti návratné (Rückbürgschaft)
(v obě zék. "Entschädigungsbürge"), kterýž zřizuje se
ku zjištění postihu rukojnova. Mezi rukojníkem ná-
vratným a rukojníkem postihujícím jest též poměr,
jako mezi rukojníkem a věřitelem. V § 1348 vytkáno
jest jako pravidelný svar, že rukojně návratný za-
ručil se jen na ten případ, že rukojně postihující
ke škodě přijde (jako fideiussor indemnitas § 1356)
rozumí se však, že i toto rukojnosti prostě ve smyslu
§ 1355 subsidiárním býti může.

Smlouva zástavní.

("Pfandvertrag" §§ 1368 - 1372)

Smlouva zástavní jest smlouva, kterouž ze dvou stre-
na straně druhé ku zjištění jejího pohledávání za
účelem zástavení věc movitou odevzdává nebo věc ne-
movitou zapisuje § 1368. Tento paragraf (1368) není
přesně sepsán; jedním jest příliš nízké, že jmenuje se
"Der Schuldner", nýbrž i osoba třetí může zástavní

smlouvu učinili zřizujíc zástavní právo pro cizí
Druh, dále však jest nepravé, že praví se, „Das Pfand-
recht wirklich einräumet.“ Aby zástavní právo sku-
tečně vzniklo, není potřeba; zástavní smlouva musí
je platně vyjítí, aniž zástavní právo. Když vyjde na
příkaz věc dána v zástavní pro budoucí pohledáv-
ku, která však může vůbec nevznikne.

Abstract zástavní smlouva jest smlouva realní:

§ 1368 na konci upozornuje na to, že pactum de pigno-
redando není ještě smlouvou zástavní. Potřebí tedy
jest ku smlouvě zástavní odezdání věci; odezdáním
rozumí se tu každé odezdání, které stačí ku zřizování
zástavního práva (i symbolická tradice). Při memo-
riálních věcech potřebí, jak zákon praví, zapsání kni-
hání zástavními, ale nestihá se to mítí, že by smlou-
va zástavní k místu přišla leprve skutečným za-
pisem zástavního práva; sluší přivést k tomu, kle-
ní mají za to, že stačí odezdání listiny k zápisu
způsobilo (§ 1368).

U § 1369 označuje se smlouva zástavní jako
„zweiseitig verbindlich“. Označení toho, kteréž vykla-
datelům způsobilo mnoho nesmaje, uvědomuje se tím,
že dočkání obou stran počítala smlouvy, při kterých
actio contraria vyjítí může, ku smlouvám bila-
terálním rozlišujíc contractus bilaterales aequales

(Obligacní právo arch 7)

a inaequales. Označení „zweiseitig verbindlich“ odpovídá našim
bilaterales.

Závazky vznikají pro příjemce zástavy jsou následu-
jící:

1) Příjemce zástavy musí jest povinen vydati zástavci
list zástavní (Pfandschein), jenž obsahuje popis zástavy a pře-
bás i důležitě Rusy smlouvy § 1370 obč. zák., § 5 min. nař.
ze dne 24. Dubna 1885 č. 42 ř. z.

2) Příjemce jest povinen zástavu bedlivě opatrovati, bez
přivolení zástavce nesmí ji užívati § 959 obč. zák. V pod-
zástavu věc dáti může (§ 454) jen majetníku jmění
zástavnícké zápočty no jest, aby věci zástavené dále za-
stavovali. § 5 zákona ze dne 23. března 1885 č. 48. ř. z.

3) Když zástavní právo zaplacením pohledávky ne-
bo jinak zaniklo, povinen jest příjemce zástavy kulo-
vatí zástavci § 1369. Vzala-li věc škodu, nebo přišla-li
k zbracení, jest příjemce z toho práva, pokud se to stalo
jeho vinou § 459. Dal-li věc v podzástavu jest podle bez-
důvodně přímého ustanovení § 460 práva i z máho-
dy, která nebyla by věc u něho postihla § 460.

Při smlouvě zástavní v příčině obje kti tabular-
ních nedostane se věc zástavená věřiteli v detenci a ne-
místu kudiž místa pro závazky detenci věřitelovu před-
pokládají. Věřitel jest tu povinen po zrušení práva
zástavního vydati zástavci listinu k výmazu způsobilo

§ 1369.

Pro zástave mohou uzejíti závaždy a nel:
 1) aby dal jinou přiměřenou zástavu, když zásta-
 va dala jinou jeho anebo provady později seprve' vy-
 niklé k pojištění dluhu nestací § 458. Závažek tenko
 není závažek ze strany (vedle § 922 a násl.) i neplatí
 ku dluhu vedle § 933.

2) aby nahradil při zrušení náklad na věc učiněný
 a škodu zaviněním způsobenou.

Tiště úmluvy vedlejší zapovídá zákon při smlou-
 vě zástavní a nepřipouští se také v příčině zástav-
 ního práva ~~soudcovského~~ soudcovského nebo zákonné-
 ho. Jsou to vedle § 1371.

- 1) úmluva, že zástava, když dospěje dluh a ne-
 bude zaplacen, věřiteli případnouti má (lex commiss-
 soria)
- 2) úmluva, že věřitel zástavu ile libosti nebo za
 cenu napřed již určenou zejíti nebo podržeti mui-
 že a
- 3) že dlužník statek nemovitý nikomu jinému
 nezapíše.

Úmluvy tyto neodporují osěm ani povaze smlou-
 vy zástavní ani povaze zápužky; vyloučení jejích jest
 rázu pozitivního. Je zákony o lichvě záprovědi týchž
 smluv neodpadly.

Podstatě zástavního práva odporovala by:

- 4) úmluva, že dlužník zástavu nikdy neupla-
 tí a
- 5) že věřitel v případě neplacení prodej zástavu
 žádati nesmí.

Konečně jest v § 1372 zapovězeno:

6) pactum antichreticium; pouhé užívání jak
 již řečeno, může zástavec věřiteli dopustiti. Také ta-
 ko záprovědi není zákony o lichvě odstraněna; rovnaj
 také dvorní dekrét ze dne 24 provincie 1816 čís 1305.

Závažky z bezdůvodního obohacení.

(Conditiones sine causa).

Ve shodě s právem obecním uznává zákon občán.
 řadu závažků, které zakládají se na bezdůvodném
 obohacení jednoho na újmu druhého. Občanský zá-
 kon však nepravil závažky tyto v soustavné souvislo-
 sti jako ještě západohaličský zákonník (ve hlavě von
 Vermutheten Verträgen), nýbrž v ustanoveních roz-
 kroušených na různých místech.

Vrstvítku úředním přicházejí hesla, con-
 dictio causa data causa non secuta" s odkazáním
 na § 1048; conditio exturpi vel ingusta causa"

odkazuje na § 1147; *condictio indebiti* odkazuje
si na heslo „Zahlung“ a *condictio sine causa* s revo-
kací § 1435.

Revokace těchto §§^u není však úplná, před-
pírátku materií zasahující rozplýleny jsou v občan-
zákoníku ještě na různých jiných místech.

Všeobecné podmínky závazků těchto jsou:

1) Obohacení jedné strany, kteráž záležeti může v
rozumnosti přímě jejího aneb v neztenčení (úspo-
ře) jeho.

2) Njma druhé strany s tím spojená, kteráž
podobně záležeti může ve přímém ztenčení přímě
té osoby, nebo v jeho nerozumnosti aneb v aktivním ztenčení za
konanou práci nebo za užívání věci.

3) Obohacení musí býti bezdůvodné (sine cau-
sa. Na otázku, kdy jest obohacení bezdůvodné, dluž-
no dáti odpověď podle pozitivního práva a nelze
dáti odpověď všeobecnou.

Když způsobeno za obohacení vltí strany zkrá-
cení, bude zejména bezdůvodné:

a) Když způsobeno za jistým účelem (causa) do-
voleným a téhož účelu elva ženo by nebylo (causa
falsa a causa non secuta). Zkrácení chtěl způsobení
přímě majetkové jen v souvislosti s dotčeným
účelem; když účelem svým se mimula nesro-

vnává se s projevem vůle jeho, on nechtěl ji na krosu,
nejbř obmezil svou vůli.

b) Když zkrácení vůle svou k dotčené přímě sou-
řící může odvolati a odvolá (§§ 948 a 949), jakž
když dáno bylo k jistému právnímu účelu a účel ten
potom pomine (causa finita § 980)

c) Když obohacení způsobeno bylo za účelem ne-
určitým nebo nedovoleným, kdež zákon vůle k účelu
takovému snižující vůbec neuznává (causa iniusta
, causa turpis).

Bylo-li obohacení způsobeno bez vůle zkrá-
cení, jest bez důvodu, pokud objektivní právo přímě v po-
měrech právních za těch kterých okolnosti nastali za-
roven co přímě majetkové nechce na př. v případě
§ 416 obč. zák.

Obohacení může podle toho býti bezdůvodné buď
od počátku, když již nahyčí bezdůvodné jest, buď mui-
že později teprve právního důvodu pozbyti, tak že del-
ší podržení bezdůvodným jest.

I. Condictio indebiti.

Onybným plněním nedluhu vzniká závazek
k vydání obohacení z téhož plnění poštěho. žaloba
příslušející jest condictio indebiti. Podmínky této

žaloby jsou následující:

1) aly plnění bylo něco s úmyslem k splnění závazku snižujícím - solvendi causa (§ 1431) a zavedení jeho v Kapitole o placení) náleží sama několika placení, níbrž i každý jeho surrogát (datio in solutum ad) § 1414. Předmětem placení mohou být i věci takové věci, kteréž vůbec předmětem plnění být mohou; náhodní vyřízení, sine Sachesoder eine Handlung" v § 1431 nepochybně tak bráti shů, že tu, "Sache" v širším slova smyslu položeno (věci i práva) a vedle toho, "Handlung" uvedeno k vůli zvláštnímu vyřízení předmětu konclikce mající místo ve případech pouhého facere.

2) aly plnění bylo indebitum; indebitum jest tu tehdy, jestliže mezi stranami závazek předpokládaný nepozůstává, tudíž ani nezpůsobil anebo se rychle potovně byl horninul. Byl-li splněn závazek, jehož existence záručí ještě na splnění výminky má condictio iniusta, dokud výminka se neoplnila; když výminka se splnila, jest condictio inofficiosa a vice zajiště ani inter surium konclikovat se nemůže, jakož i tehdejší doktrína občanského práva učila § 1434. Když splněn dluh jin ještě nedospělý, jest condictio indebiti uyloučena.

Byl-li splněn závazek pouze nezajalovatebný

není splněno indebita a tudíž condictio in debiti průchodu nemá § 1432.

Máory v doktríně přirozeného práva běžnými, ve kteréž tu skladatelé občanského zákona mediodně upadli, ryově štítí dlužno, že condictio indebiti uyloučena jest také v těchto následujících dvou případech:

a) Když splněn závazek pouze pro nedostatek formy neplatný a

b) Když splněn závazek promlčený § 1432. Indebiti jest ovšem i tehdy plněno, když plnil více dlužník věřiteli svému, ale plnil něco jiného anebo něco více, než zavázán jest, zejména tedy, když domnívaje se, že zavázán jest kumulativně oboji plnil a zavázán byl pouze alternativně. Měl-li v tom případě volbu právo, může podle své libosti konclikovati jeden či druhý předmět plnění § 1436), měl-li je věřitel, může ovšem jen alternativně konclikovati § 1436 a contr.

Rovněž plnění indebiti, když plátcí nebo příjemce skutečně dlužníkem respektive věřitelem byl, ale plátcí jinému plnil, než komu mělo být plněno resp. příjemci jiný plnil, než koho plátcí měl. Ovšem když by byl v posledním případě tento jiný plnil příjemcem pravého dlužníka nemohl by konclikovat

vati, přebor smyšlen se domníval, že za něho pláti
zavázán jest; on by nemohl conditione indelbiti na-
stupovati pouze na službu ka plátním osvobozeného.

3) Aby plátno bylo smyšlen § 1431 a 1432. Kdo
plátno věda, že není zavázán, nemůže kondikova-
ti (§ 1432.) Thosky pro jest ve dle rakouského práva,
jeli tu error facti nebo error iuris (§ 1431). Thosky-
no jest patrně též, jeli smyšl oměšitelný či neoměšitel-
ný.

Co se týče předmětu této žaloby zavázán jest příjemce
se vrátiti vše, co byl obdržel a všim na základě toho se byl
obohatil; zejména všecek přílystek a plody, neboť
všecko to má bez důvodu. Proto, co vrátiti nemu-
že, bezplatný příjemce jen pokud povinen jest dáti ná-
hradu, pokud žijí tím nebo zcizením ještě jest oboha-
ten. Od dodání žaloby závažek tento se všem přítu-
žijí (§ 1433, 1434, 338)

Nepoctivý příjemce musí nahraditi všecku škodu
plátni způsobenou, musí tudíž nahraditi i fructus
neglecti a zodpověden jest za to, čeho již vrátiti nemůže
podle všeobecných zásad § 1437, 329.

Co se všeck dotýče plodu v jest povinností bezplat-
ného příjemce ku vrácení jejích z hlediska ku
skladbě § 1437 velmi sporná.

Mnozí a to zejména praxis drží se doslovného

(Přel. z německého práva)

znění §^u 1437 a zhlédem K§^u 330 pokládají, že be-
 zelostný příjmení indelbiti plody a pojištění vybra-
 né k tomu podržeti může.

Timi proti tomu pokládají za to, že není tu stano-
 vena žádná úchyłka od řídicího principu žaloby a
 tento náhled jest správným. Pokladba §^u 1437 nepřie-
 tím se vysvětluje (Pfeff), že redaktoři přidrželi se tu
 fráze v tehdejších spisích o občanském právu mnoho-
 obryklé, která srovnávala bezelostného příjmení s be-
 zelostným držitelem, nepřemětliví jsouce toho, že v
 kontroverzi, zda bezelostný držitel plody vybrané podr-
 žeti může, rozhodli se pro to, že může v materií a con-
 dictio indelbiti nikterak nechtějíce od náhledu panují-
 cího odchyľiti. Vyvěstění spisovatel v tom skutci hledati,
 že ustanovení §^u 1437 namířeno jest pouze na případ-
 nost záhu by neb ztráty věci placené, jak v rozvedení pří-
 pojného ku kore spondentním § 403, II západoho-
 dicího zákona patrně jest. Obecní právní doktríně
 byla povinnost příjmení vydati fructus exstantes vše-
 obecně uvrána; Eodem Theresianus a omnia Florentina
 výslovně stanovily povinnost tu a, že nebylo vinných
 poslední redakce v tom kuse se odchyľiti, nepochybně
 uvítá z výkladu Zeillerných, jenž zčásti na to u-
 pozornuje, že v této příčině příjmení vedle s bezel-
 stným držitelem žalobou vlastnickou pobraným má

rovni není. Kromě toho i na § 1447 občanského zákona
 upozorniti shůří, vedle klerického závazání nahraditi
 a vrátiti musí všechno tak, aby s úmyslem druhého
 žádného zisku nenčinil, i nebylo by lze domysliti
 se, proč by jdičine při vondictio indebiti platilo něco
 jiného, než při ostatních žalobách z bezděčného
 ho vobracení.

Co do jednotlivosti bude pak všem přednět ža-
 loby rozdílný podle mízrosti předmětu, klerický byl pla-
 cen. Byly-li placeny věci hmotné, shůří je vrátiti musí
 omni cause podle ryčkenského pravidla. Byla-li inde-
 bite postoupena pohledávka, bylo by žádati, aby zpět
 postoupena byla resp. zvláště zatím zaplacená jest, a-
 by vydáno bylo, co přijato. Byl-li někdo indebite
 sprostěn služebnosti nebo jiného obmezení svého prá-
 va věcného nebo dluhu, lze žádati znovuzřízení zruše-
 ného právního poměru, ryčková-na-li indebite služba
 ryčká, žádati lze jen uzdati obnovávací se o uzít-
ken druhému opatřenímu.

Příjemce, klerický sám není své předání, bude
 vždy sotilko povinen vrátiti, co ještě má, anebo co by-
 lo k vyjítku jeho obráćeno "by čím opatřenímu
 náklady nutné anebo takové, sež byly mu k patřenímu
 a převládají čím vyjítku" (arg. § 1424 ob. z.).

Co se tkve povinnosti přivodní, náleží na žalobce

aby uvedl a dokázal nechtěj skutečnosti, na nichž právo je založeno, náleží tudíž také na něho, aby dokázal uváženy § 1437; mylným jest opakující se vzhled spirovatele spírající se o § 15. tento § nestanoví presumpce, jež by změnila povinnost průvodní, nýbrž podává tu výkladací pravidlo. Při žalovaném dosud obohacen jest, žalobce nemusí dokazovat, jest věc žalovaného, aby dokázal, že pozbyl, což obdržel, způsobem takovým, že ze to není zodpověden. Jinak všem byl-li příjemce osoba nevě právní arg. § 1424.

II Condicio causa data

causa non secuta.

Podmínky její jsou:

1) jisté plnění se strany jedné a přijetí jeho se strany druhé k dosažení jistého výsledku budoucího. Plnění může mít předměty různými. Musí se státi ku dosažení jistého výsledku t.j. přijímáním samým dělož plnění ještě nedosaží účelu. Dosažení účelu výsledku nesmí býti podmínkou (conditio, Bedingung) jedné; neboť quibus majestatem, k níž jednáni to cíli, zájema by na dosažení toho výsledku; nesmí tedy dosažení toho kterého účelu podmínkou

plnění k
dosažení
účelu
Tm.

byti, avšak obě strany zhlédnu práve k tomuž vý-
 sledku musily jednat; i ta, jež plnila, i ta, jež pl-
 něni přijímala, tak že s vůlí stran, takto pod-
 mínkou (Voraussetzung) obuzmenou, by se neorov-
 ňávalo, aby při nastání změny majetkové zůstalo,
 když dostatečný výsledek dosažen nebyl. Musí tedy
 podmínka, za kterou jedna strana něco poskytu-
 je druhé straně všem býti kvalitativní, nemusi
 však výslovně býti doložena; dosti, když z okolnosti
 na je vjde.

debet Výsledek, který němuž plněno, může býti
 velmi rozmanitý; může dáno býti na př. dotis con-
 stituendae causa, conditionis implendae causa,
 propter nuptias, aby splněna byla smlouva, která
 seprve uzavřít se má, aby přizemce s tím, co obdr-
 ží jistijm způsobem naložil nebo vůbec něco vyko-
 nal (modus adf.)

possibile Výsledek nebami býti nemožný. Dal-li by
 někdo něco vědomky k něčemu nemožnému, dáno
 by bylo bez podmínky. Dále nemusí býti účel (cau-
 sa), za kterým se dáva, takový, že plnění a při-
 zeti anebo přizeti samo je vilo by se nestřípm, ne-
 bot pro tyto případy pak platí zásady zvláštní.

2) Nedosažení výsledku zamýšleného. Nedosa-
 zením zamýšleného výsledku pozbyla změna ma-

ještěková svého důvodu. Z pravidla jest thesaurus,
byl-li výsledkem zmarím náhodou nebo mili přizem-
covou nebo dar covou. Podává se to z odděly §ⁿ 699,
podle kterého také při výmince rozdílu to nečiní.

Výjimkou však nelze přes nedostavení se pod-
mínky (výsledku zamýšleného) pohledávativra-
ceni daného:

a) při darování ob causam vedle §ⁿ 1247, když
výsledku nedosazeno sice dárce sama a

b) děno-li sub modo a splnění příkazu stalo
se bez viny přizemcovy nemožným.

Co se týče předmětu této kondi. ke sluší ho-
ze znáti

1) příhady darování nebo legátu sub modo.

V těchto případech má se neplnění příkazu po-
zákonu jako nedostavení se výminky rozvažovací
považovali § 709, 901. Hledě tedy k §§ 708 a
613 má přizemce vydati vše obdržimou ve stavu
nezhoršeném (§ 518), s úrodou ještě nesklizenou (519),
úroda sklizená přizemci zůstane. Družitky ostatní
rozdíli se s dárce dle poměru času § 519, přičímž
jest rozhodným okamžik, kdy přizemce splnění
příkazu zmaril §§ 709, 710, 901. 1435, 1437.

V přičině nákladů od přizemce učiněného nov.

§§ 512, 513 a 517.

2) Ostatní případy donationis ob causam.

Pro tyto v zákoně zvláštního předpisu nemáme, ale jest patná, že principl, který se projevil v § 1437 a 1447 má platnost všeobecnou. Vzhledem k tomu dlužno stanoviti povinnost k navrácení něho, čím příjemce z toho, co mu dáno bylo, jest obohacen zejména tedy i těch plodů. Co se týče náhrady za to, co nemá, dlužno přihlížeti k § 1437, přitom však uvějšti, že zde příjemce hned od počátku v lény postaven se nachází jako bezesobný příjemce indelbiti podoučerní žaloby věda totiž, že pro něj nastatimůže povinnost, aby vrátil, co obdržel.

(Ten k darování ob causem v § 1247 zmíněnému chtějí spirovateli naši jinak přihlížeti. Plukbenrauch užívá shod analogie § 947 a 954; o analogii nemůžte tu ovšem býti řeči.

Pavliček chce na ten případ ujšti to, co platí pro případy darování sub modo; jest však rovněž napováženou výmínečná ustanovení o modu na tento účel jiný případ rozšiřovati.

Hofmann miší, že pohledávati lze to, čím žalovaný v okamžik dodání žaloby ještě obohacen jest, poněvadž moubenci na zmaření snátku svého nemyslí, a třeba šustek se zmařil, nemusi obdávěný se macti, že dar bude skutku odvolán.

Lhůvi za to nutně, že za zmaření nebo poškození vě-
 si darovaných, pokud stalo se před zmařením sňat-
 ku, obdarěný není odpovíden. Jest-li darování o po-
 kud neklade zákon obdarěnému záruku, že nepoči-
 tal se izdy možným jiným případem, že dar bu-
 de odvolán [srov. §§ 947, 949, 952, 953.], nelze
 nypoznáti, proč by, co se k němu možného zmaře-
 ní sňatku, choval se jinak a není s zákoně opo-
 ry pro jiné posuzování toho případu, „odvolání“

Na pováženo jest, že by obdarěný ani po zma-
 ření sňatku nebyl zodpověden za ztrátu nebo zhor-
 šení darovaných věcí. Přikeli, že obdarěný ani před
 nemnoho se ještě nadíti, že vrácení daru bude na
 něm žádáno, hovělo římské právo: aisak občan.
 zákonník odchýlil se v tom směru od práva
 římského notanivnf § 49: „Der Undank
 mocht den Undankbaren für seine Person zum
 unredlichen Besitzer [jinak § 7 C. rev. don 8.
 55]. Podle toho zdá se, že obdarěný od okam-
 ži ku, kdy zvěděl o zmaření sňatku posuzovati se
 má jako leželský přizevce i naděti od doručení
 žaloby).

žalobce musí dokázati, že dal občan sam.
 Velice sporné jest, né-li jí-li na něho klíž, aby doká-
 zal, že podmínka se nedotkla, či na žalovaného,

aby excipiendo uvedl a provedl, že se dostavila. Při
svědčení sluší náhledu promějšimem, měl svou oporu
v obřobě rozvazovací nyminky § 709

III.
Condictio ob turpem causam

Dal-li kdo cosi nevědomě, aly způsobil něco nedova-
leného tj. odporujícího bezpečnosti, řádu veřejní-
mu nebo dobrému mravím (§ 26) ku daní i přije-
ti daného objemně se nemravným a nelze navrác-
ní toho, což bylo ob turpem causam dáno, pohleda-
vati ani když účel dosažen nebyl. § 1174. 1174

Přijemci namnoze osěm také nezní stanz, co
byl obdržel, nijbrž propadá § 1174 obř. zák. 104 br. 3.

Dáno-li cosi nevědomě k dosažení nějaké ku ni-
dovolného anebo, dáno-li cosi, aly přikazilo se ně-
co nedovolného (na př. když dáno někomu něco, aly
zámýšlený zločin nešťáchtal) jest turpitudinem na
straně příjemcově a nelze ovráćení toho, což bylo
dáno nastu povati, ať si účel dosažen či li nie.

Zaloba místo ku moji'ci jest condictio ob
turpem causam.

Co se týče předmětu této žaloby, sluší hleděti
obřobě k § 1437. Vedle toho pak sluší žalovaného

Obligacní právo arch 9

rovnati sobě nýslným při jemcem mdeliti, vlt' od počátku, že, co obdržel, má bez důvodu a že nahraditi to zavázán jest, nusiť kudiž vydati, co obdržel a co na základě toho vyžádá, kromě toho nahraditi žalobci všecku škodu i ušlý zisk § 1437, 335.

IV Condictio sine causa specialis.

Condictio sine causa specialis tím názoem nme-
nujeme žalobu, kteráž má průchod v ostatních
případech, kde mimo podmínky již uvedených
zvláštních Kondiček jedna strana na jinou dru-
hé strany bez důvodu jest obohacena.

Případnosti sem náležející tvoří dvě skupiny:

I. Jednak jsou to případy, kde obohaceni hned od počátku jest bezdůvodní, jednak případy kde důvod jeho později pomine.

II. Pro případy této druhé skupiny (causa finita) ustanovuje § 1435 zásadní pravidlo, vytklé je při-
tom se vši větší důvod závazku tj. nedosta-
tek právního důvodu ku podřízení těchto věcí.

V osnově zákona týž § za příklady uvádí, když

ženich napřed věno obdržel, a se svatby sešlo, a když (ženich) namořim k za věci vyhození nábra-
du obdržel a ku zboží zase přišel. První případ
nenáležejí sem nýbrž v obor Kondi. Kei' ob causam
elatum, příklad druhý má svou paralelu v
§ 870, když Kommodant ze věc ztracenou nábra-
du obdržel a věci zase došel.

Dále sem náležejí věci ní daru pro mendě kod-
volání ho (§ 948) a nárok na vrácení dlužní-
ho listu po zaplacení zápůjčky (§ 1428.)

Další případy šlo žaloby jsou zejména ža-
la na vrácení závadsku, když smlouva zrušena
(§ 908), žaloba na vrácení věci po skončení smlou-
nosfructu, dále lze uvést případ, když smlou-
va částečně splněna (§ 920) contrario consensu roz-
vážena byla.

I. O případech první skupiny nevystaveno podob-
né pravidlo všeobecné, ale rozličné jednotlivé přípa-
dy zákon na různých místech uvádí.

Náležejí sem § 1421 a 1433, jenž ovšem v spo-
jení docela nepřiměřené uvíden jest, jakoby žaloba ku
zrušení byla son di obis in deliti.

Druhý případ obsahuje § 991 (byla-li s. zápůjčka
peněžná na místě v penězích dána ve zboží nebo sou-
kromých elluhopi sech)

Dále § 877 vedle níhož, kdo začal aly smlouva
zrušena byla pro nedostatek volení, povinen jest
vrátiti, což té smlouvy k svému užítku byl ob-
držel. Pravidlo to platí, jak z materiálu patrně
pro větší případy, že něco plněno na základe
smlouvy neplatné, ať jest příčina neplatnosti která-
koliv.

Opět na když jediná smlouva osobou ne-
zprůsolitou nebo zástupcem nemajícímu potřebné mo-
ci (§ 1041); nebo když smlouva pro dissensus
stran k místu nepřišla, nebo pro obsah k místu
nepřišla (§ 8 zákona o lichvě ze dne 28 května 1881
č. 47 ř. 3.

Co se týče neplatnosti pro nedostatek k for-
muy, jest ovšem vedle § 1432 větší zpět pohledává
ni smloučeno a to platí neboli to v příčině zá-
vazků jednostranných, nýbrž i vzájemných.

Zákon nesmí rozdílu nižádného býti-li
záva ze k vzájemný sobou stran plněm, nemu-
že žádná strana žádati, čeho plněna; byl-li
plněm s jedné strany a druhá splnění odepře
může vrácení pohledáváno býti, protože jest cau-
sa non secuta.

Dále sem náležejí případ neplatného plnění,
o němž jedná § 78 d. živnostenského řádu, který

saak singularni jest tim, ze conditio sine causa
nez jele plátcí, nýbrž na místě jeho přímro
jistému ústavu podle okolnosti nemocniční
pokladní toho kterého závodu nebo nemocni-
ční pokladní příslušné ho živnostenské ho spo-
lečinstva aneb chudinského fondu toho místa,
kde závod má své sídlo.

Co se týče předmětu žaloby, dlužno analog-
gicky užití zásad, jakéž platí v příčině condic-
tionis indebiti, neboť zákon, jak ze zřetelů
§ 1433 a 1435 jest patná přímro této zálo-
by přímro mezi případy conditionis indebiti
počítá.

Obohaceního, jenž bez důvodné obohacení zná
a tudíž si, že bude museti vrátiti, což obdržel,
sluší rovnati soběmyšlujm držiteli indebiti.
Obohacený, jenž nemil příčinu domnívati se,
že bude museti věc vydati, stejně jest postaven,
jako příjemce indebiti před podáním žaloby
a jakmile možnosti takové se nadejti může
v který postavení, jako bezlobný příjemce
indebiti po doručení žaloby.

Výtknouti saak sluší § 8 zákona o lichvě,
vedle něhož věřitel i dlužník mají si vrátiti,
co si byli plnili spolu se zákonným úrokem ad

od doby plnění.

Of principu závazku z bezdůvodné ho oboha-
cení některak nepřijme porinnost k zivokování
takovému.

Dále upozorniti dlužno na zmíněný již §
78 d. živnostenské ho řádu, vedle kterého Kandidat
postihuje příjemce výedy kolikto, soweit das an
Abzugsstatt Gegebenes bei dem Empfänger vor-
handen ist oder dieser daraus noch bereichert
erscheint. Nezáleží tedy na tom, že příjemce
mohl se nadíti, že bude vracetí. Dlužní saak zato
míti, že jakožto rozhodný okamžik míněn
jest, kdy pomoci k dotčení hotové zaplacení
se pohledávky žádá

Ustanovení sporných hranic.

I. Jsou-li mezi pozemků nepochybný a se-
nom mezničky porušeny, tak že následkem
toho meze mohly by se státi neznatelnými,
může každý soused žádati za obnovení me-
zy (§ 850 Erneuerung der Grenzen).
K žádosti takové (nikoli žalobě) zavede soud

850 Obn
mex

řízení, kteřímuž obě strany susedy. Neze zna-
telně a nepochybně mají se v protokole máleži
se popsat a takto na jisto postavit; má kladby
tohoto řízení mají vespolek zapraviti susede!
mezující; Každý dle míry své čary ponezní
 § 850. Ukážalo-li se, že meze jsou neznatebné,
 anebo vzešel-li by o ně spor, má soud toho říze-
 ní nesporně zastaviti.

II Trouba mezi sporny, chrání se především
pokojná držba posavadní i na obou strany (prae-
judicialni) žalobou držební domoci se výrokku o
 tom, co v pokojném držení mají. Ukáž-li se
 spor v řízení prve podč I zmíněném, mohou
 strany ovšem také hned per protocolum poda-
 ti žalobu držební.

51 Ustanovení hranic (Berichtigung der Gren-
zen) čili žaloba mezní (actio finium regundorum
 § 851) Spor mezní jest iudicium duplex. Pokud
 která strana provede ně právo na sporný kus po-
 zemku, ustanoví se hranice podle toho. Ne podaří-li
se žádní straně důkaz takový, rozděli se sporný
pozemek podle toho, co z něho která strana po-
kojně drží. Mní-li však by pokojně držení na
 jisto postavití rozděli se sporný kus pozemku v
 poměru rozsáhlosti nesporných zbytků souse-

dičích pozemků, kteří pak podle toho se vyhra-
ní § 853

Finis
 B.H.

N. VIII. 90.

*Boč maprny 2006/1890.
 186 4. ruce občanské
 M. Šobková*